

Filmtekst *Polio, een gevreesde kinderziekte*

Inleiding

Twintig jaar geleden, in 1988 waren er meer dan 125 landen waar polio heerste. En ieder jaar opnieuw raakten zo'n half miljoen kinderen erdoor verlamd.

Polio is bij meer mensen bekend onder de naam kinderverlamming. Het is een infectieziekte waarbij verlammingen optreden.

In 90 procent van de gevallen gaat het om kinderen jonger dan 5 jaar. Wanneer de ademhalingsspieren worden aangetast kan dat leiden tot dood door verstikking.

Begin jaren '50 raakten in Europa elk jaar 30.000 kinderen verlamd.

Gesprek met Ria Bloemen, poliopatiënte vóór de vaccinatie (1956), in Museum Boerhaave Leiden: *“Ik ben ziek geworden toen ik 4 jaar oud was. Ik speelde bij een buurmeisje en ik werd in één keer inderdaad ziek, echt ziek. Ik weet nog dat mijn vader mij naar beneden heeft gedragen op het moment dat ik dus uit huis ging voor het vertrek naar het ziekenhuis en hij droeg me de trap af en dat was een heel vertrouwd loopje eigenlijk, door een bijkeukentje de trap op, maar hij droeg me nu naar beneden en ik kon mijn eigen hoofd niet rechtop houden. Dus dat viel achterover van mijn vaders arm af en ik zag de hele bijkeuken en woonkeuken op zijn kop. De eerste ziekenhuisopname was geïsoleerd. Ik lag in een boxje waar niemand bij me mocht behalve de verpleging. Dus ik kon zwaaien of mijn moeder stond te zwaaien achter het raampje naar mij en verder niets. Dat was wel behoorlijk ingrijpend. Ik denk dat ik een week of 6 in Oldenzaal in het ziekenhuis heb gelegen en vandaaruit ben ik overgeplaatst naar een groter ziekenhuis in Enschede. Daar heb ik bijna 9 maanden nog gelegen. Maar het erge was dat ik mijn speelgoed niet mee mocht nemen. Mijn pop mocht niet mee en nog wat klein spul wat ik in het ziekenhuis in die isoleer had gehad. Al zat het maar rondom me heen, want ik kon er niet mee spelen, dat mocht niet mee vanwege het besmettingsgevaar. En ik kreeg als zoetmakertje een klein muziekdoosje. Ik weet niet of je ze kent. Van die kleine koffiemolentjes en daar zit zo'n blikkerig geluidje in. Die kreeg ik op mijn buik gezet in de ambulance, maar ik kon er niets mee want ik kon mijn armpjes niet bewegen. Dat ding dat stond daar maar ik had er niets aan. Ik wou alleen maar mijn pop maar die kreeg ik niet”.*

Degenen die niet meer zelfstandig konden ademen, moesten de ijzeren long in. Dit creëerde een vacuüm en ademde voor de patiënt. Sommigen konden alleen in de ijzeren long overleven en moesten er soms hun hele leven in doorbrengen. Ook moeders en kinderen. De technologie was effectief, maar ook beangstigend.

Ria Bloemen: *“Nu weet ik dat het was om mijn ademhaling te ondersteunen. Maar dat heb ik toen niet begrepen. Ik heb er denk ik alleen 's nachts in gelegen voor zover ik het me kan herinneren. Het was voor mij een soort bed waar ik in ging en het schommelde een beetje. De beperking was eigenlijk dat je niet kon bewegen en er niet uit kon en afhankelijk was van alles wat er om je heen gebeurde. Alleen je hoofd stak er uit en je kon dus ook niet zien wat er rondom je heen of achter je gebeurde. Ik weet dat ik er in gelegd werd en één van de ergste dingen vond ik dat ik een luier aan moest omdat ik niet 's nachts op de po gezet kon worden wanneer dat nodig was. Dat vond ik eigenlijk heel erg. Dat ik in mijn broek moest plassen en dat daar geen rekening mee gehouden werd dat ik dat erg vond. Toen ik weer thuis kwam kon ik weer lopen, maar dat zal niet ver of veel zijn geweest want mijn bed stond in de*

woonkeuken. Het grootste gedeelte van de dag lag ik op bed en moest er af en toe geoefend worden”.

Vraag: In 1971 was er wel al een poliovaccin. Waarom bent u toen niet gevaccineerd?

Roelofje Mussche (kreeg polio in 1971): “Ik ben niet gevaccineerd omdat mijn ouders heel erg streng gelovig waren. Ik zeg waren, want ze leven niet meer. De dominee preekte van de kansel dat het niet mocht”.

Vraag: Waarom mocht dat niet?

Roelofje Mussche: “Je mag niet ingrijpen in het leven. Dus alles wat je overkomt heeft een bedoeling. Ik kreeg alleen maar griep. Je hebt griepverschijnselen, daar begint het mee. Omdat er heel veel kinderen in het dorp in Staphorst, waar ik vandaan kom, al polio hadden werden alle kinderen met griepverschijnselen uit voorzorg opgenomen. Dus ik werd op een dinsdagochtend, om tien uur, opgenomen. En dat is maar goed geweest, want zes uur 's avonds lag ik al in coma. Van de dagen daarna weet ik wel dat ik veel bezoek kreeg van mijn ouders, familie, mensen van school en de dominee. De dominee zei of het erg was heeft hij niet gezegd. Hij zei ' Ja meisje, er moet toch één iemand boeten voor de zonden van de mensheid' . Toen dacht ik, nou, waarom ik dan? Ik heb chocolaatjes gepikt toen mijn moeder niet thuis was. Dat had ik dan beter niet kunnen doen”.

Vraag: Hoe komt het dat sommige ouders hun kinderen niet laten vaccineren tegen bijvoorbeeld polio?

Roelofje Mussche: “De gelovige mensen die doen het niet omdat alles wat je overkomt in je leven, daar heeft God een bedoeling mee. Dus als je polio krijgt, dan heeft God daar een bedoeling mee. Dan word je de wereld ingestuurd om iets te doen met polio. Ik was liever de wereld ingerend. Zonder polio. Het vervelende vind ik, dat je 24 uur per dag afhankelijk bent van andere mensen. Ik kan niet zelf opstaan. Niet zelf naar het toilet, niet zelf onder de douche en niet zelf aankleden. Geen eten maken, mijn huis niet schoonmaken. Geen autorijden, maar ook omdat ik aan de beademing zit en af en toe last heb van slijmophoping kan je nooit heel lang alleen zijn. Er moet 24 uur iemand, op de achtergrond, aanwezig zijn. Als kind van 11, tot mijn 16^e, heb ik niet overzien dat het voor altijd was. Op mijn 16^e, dat weet ik nog heel goed, toen ging ik met een stel jonge mensen naar een popconcert. Toen zag je allemaal jongens en meisjes, het was in de buitenlucht, lekker op het gras liggen. Stelletjes, vrijen en weet ik wat allemaal. Toen dacht ik, ik heb een handicap en dat gaat nooit meer over. 's Nachts moet ik aan de beademing, omdat bij ieder mens een gedeelte in de hersenstam geeft de signalen door dat iemand automatisch ademt. En bij mij is dat defect. Dus ik adem bewust, zeg maar, dus zodra ik in slaap val, houdt mijn ademhaling op. Dus daarom word ik 's nachts aangesloten op beademhalingsapparatuur”.

Ria Bloemen: “Ik heb nooit meer alles gekund. Mijn rechterbeen is zodanig achtergebleven daar kan ik niet bijvoorbeeld een trede van een trap mee nemen of een stoepje opstappen. Dat gaat niet. Die kracht is er niet meer. En een afstandje lopen is nooit meer gelukt. Toen ik jonger was wel meer dan nu, maar ik heb nooit met een wandeltochtje mee kunnen doen of met een groep kinderen een afstand kunnen lopen. Dat ging niet”.

Vraag: Wist u dat de polio nog terug zou kunnen komen?

Ria Bloemen: *“Dat heb ik niet geweten tot 1993. Toen had ik al jaren weer hevige klachten. Toen las ik in een blad een artikel over postpoliosyndroom. Een artikel dat uit een Amerikaans blad vertaald was. Toen viel alles op zijn plaats. Toen dacht ik: hé nou snap ik het. Nou weet ik wat ik heb! Dat tussen 25 en 40 jaar na het doormaken van de ziekte, de soort symptomen als van de ziekte weer de kop op steken of lijken te steken. Dat dezelfde klachten als hevige vermoeidheid, pijn en uitval, soort laesie/verlamningsverschijnselen weer voor kunnen komen. En dat had ik allemaal. Toen begreep ik het. Dat vond ik gemeen. Dat vond ik eigenlijk een behoorlijke stoot onder de gordel. Ik had zo mijn best gedaan om alles weer de baas te worden. Revalidatie bestond ook uit even doorzetten, even flink zijn en dan komt het wel weer. En nu bleek dus eigenlijk dat je met even doorzetten en even flink zijn een averechts effect had bereikt. Dat was geen fijn gevoel. Het verstoorde alles bij mij, want ik moest mijn hele leven opnieuw herinrichten. Terwijl ik juist dacht dat ik het zo goed op poten had gezet. We weten dat spiergroepen die het meest aangetast zijn geweest ook waarschijnlijk de meeste terugval zullen krijgen. Dat zal betekenen dat ik misschien in de toekomst ook weer een soort beademing zal nodig hebben, omdat mijn eigen ademhalingsspieren het niet misschien ook niet meer zelf kunnen. Zover is het niet, maar je hebt het toch wel in je achterhoofd en denk ik daar wel eens aan”.*

Alles verandert met de toekomst van het poliovaccin in 1954. Het aantal gevallen in de VS daalde van 18.000 in 1954 naar 9 in 1976. Dat is goed nieuws en bewijst de effectiviteit van vaccinatie.

Ria Bloemen: *“Als je begint niet meer in te enten dan ben ik bang dat die ziekte wel weer de kop op steekt. Althans dan loop je grotere risico's. Mensen die zich niet of hun kinderen niet laten inenten daar heb ik wel moeite mee. Niet met de mensen zelf maar wel met hun standpunt”.*

Gesprek met Olivier Rosenbauer, WHO, Genève: *“20 jaar geleden, in 1988, toen het initiatief om polio uit te roeien genomen werd waren er meer dan 125 landen waar polio heerste. Dus vrijwel heel Latijns Amerika, heel Afrika, heel Azië en bijna het gehele Pacifische gebied kwam polio voor. En ieder jaar opnieuw raakten zo'n half miljoen kinderen erdoor verlamd. We hebben het met 99% teruggebracht. Het poliovirus is nog doorlopend aanwezig in 4 landen. In Afrika is dat Nigeria. En in Azië zijn het India, Pakistan en Afghanistan met dit jaar zo'n 1500 gevallen tot nu toe. In Azië zijn nog 3 landen waar polio heerst. Dat zijn Afghanistan, Pakistan en India. Wat India betreft is het grootste gedeelte vrij van polio. Er zijn slechts 2 provincies in het noorden met polio. Uttar Pradesh, dat ligt ongeveer hier. En Bihar, dat ligt ernaast, ongeveer daar. En nog preciezer, het westen van Uttar Pradesh. Het gebied rondom Moradabad bijvoorbeeld is het moeilijkste gebied ter wereld om polio uit te roeien. Dit gebied is extreem dichtbevolkt. De bevolkingsomvang is enorm. In Uttar Pradesh alleen al wonen 180 miljoen mensen. Als het een land zou zijn, zou het, op 4 na, het grootste land ter wereld zijn. Er is een extreem hoog geboortecijfer. Iedere maand worden alleen hier al een half miljoen kinderen geboren. En die zijn allemaal natuurlijk niet gevaccineerd. We moeten dus onafgebroken ons best doen om die geboortegolf bij te houden. Er is die grote bevolking die dicht op elkaar woont, waar infectieziektes zich gemakkelijk kunnen verspreiden. En je hebt er erbarmelijke hygiënische voorzieningen. Overal zijn open riolen. Het poliovirus verspreidt zich oraal/fecaal via de ontlasting in vervuild water. Dus via open riolen verspreidt het zich gemakkelijk en komt het overal*

terecht. Als je het poliovirus zou zijn, is dit de hemel voor je. Er is een enorme bevolkingsdruk, een hoog geboortecijfer en slechte hygiënische omstandigheden. Voor het poliovirus kan het niet beter”.

Beelden uit India van de polio vaccinatiecampaagne Polio de wereld uit! in mei 2009

Stadsomroeper klinkt : Morgenochtend vanaf acht uur zal er polio vaccin gegeven worden tot 16.00 uur. Alle ouders worden verzocht om naar school te gaan om kinderen tot 5 jaar het vaccin te geven.

Gesprek met Shabnam Parveen, vrijwilligster vaccinatiecampaagne: *“Ik heet Shabnam en werk al 6 jaar aan polio. Polio is een ziekte die hier erg heerst. Daar werk ik aan. Mijn taak is om polio uit te roeien. Bij mensen thuis leg ik dit uit. In sommige huizen weigeren ouders kinderen vaccin te geven. Ik ga per huis uitleggen dat het goed is voor het kind: ‘Weten jullie allemaal over polio? Hoe ontstaat polio dan? Hebben jullie ooit iemand zien lopen die polio heeft? Als je polio hebt opgelopen, denk je dan dat je daarvan kunt genezen?’ Van andere ziekten kunnen kinderen genezen maar niet van polio. Polio is niet te behandelen. De enige mogelijkheid om geen polio te krijgen is vaccineren. Als je geen vaccin geeft, kan je polio krijgen en worden kinderen niet beter”.*

Gesprek met Brijesh K.C. Rao, Unicef: *“Het vaccineren van alle kinderen is een moeilijke taak. Men weigert soms om de kinderen te laten vaccineren. Mensen denken dat de handen van de vrijwilligers niet schoon zijn waardoor hun kind met een ander virus wordt besmet. Dat is een reden. Een andere reden is dat mensen die honger hebben, geld willen in ruil voor de vaccinatie. Ze hebben honger. Ze willen eten voor hun kind, geen vaccin. Er zijn ook geruchten dat het vaccin impotentie veroorzaakt. Daarom weigeren ze soms om hun kinderen te laten vaccineren”.*

Gesprek met Mr. Rassad, maatschappelijk werker: *“Zij spelen met het leven van hun kinderen. Ik hoop dat niemand net als ik polio krijgt. Polio is een onbehandelbare ziekte. In de wereld kan je alles kopen en krijgen maar als je een been hebt verloren, kan je nooit meer een nieuwe kopen. Ook al heb je voldoende geld. Dit is een speciale klep voor mijn knie. Als ik die niet heb, moet ik op mijn handen lopen. Ik geef heel veel aandacht aan mijn kind. Ik zou nooit willen dat hij, net als ik, het slachtoffer wordt van polio”.*

Beelden uit Nederland van het nemen van rioolmonsters door het RIVM

Gesprek met Marina Conyn, RIVM: *“In het kader van het bewakingsprogramma zijn we op zoek naar het poliovirus. Er worden monsters genomen van rioolwater en dat wordt gekweekt en wordt gekeken of het poliovirus erin zit. We gaan naar plaatsen waar veel mensen wonen die zich niet laten vaccineren. Als zij een polio-infectie doormaken dan scheiden zij het poliovirus uit met de ontlasting. En dan komt het virus dus in het riool. Het is eigenlijk een strook in Nederland van het zuidwesten naar het noordoosten waar we veel mensen aantreffen die niet gevaccineerd zijn. Die bij elkaar wonen, die dezelfde scholen bezoeken, dezelfde kerken bezoeken. Daar heeft het virus een kans. Nederland is een hele bijzondere situatie. Er zijn landen waar ze lang niet zo hoge vaccinatiegraad hebben als in Nederland en geen problemen hebben met polio. En dat komt gewoon omdat degenen die niet gevaccineerd zijn daar niet bij elkaar wonen. Die zijn gewoon verspreid door de bevolking en die liften mee op de bescherming van alle andere mensen. Nederland is dus echt een bijzondere situatie met onze ‘Bible belt’, onze vaccinatieweigeraars. De*

Wereldgezondheidsorganisatie is daar natuurlijk erg alert op, want wij zijn ook in alle rapportages van de gezondheidsorganisatie steeds een rood gebied geweest. Een highrisk-gebied, want in Nederland zou het zo maar weer fout kunnen gaan met polio”.

Ria Bloemen: *“Zo lang op de wereld het poliovirus niet is uitgeroeid dan kan het virus ook hier weer zo terug komen, want er zijn nog steeds veel mensen in Nederland die niet gevaccineerd zijn. En de wereld is bereikbaar voor iedereen!”*

Regie	Manfred van Eyk
Camera	Chris Blokhuis
Geluid	Ivo Voragen
Montage	Ivar Iding
Muziek	Nils Andriessen
Vertaling	Faizel Sukhrie
Advies	Harrie van der Avoort, Marina Conyn, Hans van Vliet (RIVM)
Geproduceerd door	ScienceView/RIVM 2009

Met dank aan:

**Lokesh Gupta
Sudhir Gupta
Mohammad Arif Khan
Shamila Sharma
Museum Boerhaave
RIVM-LIS
Rotary International
WHO**